

HANDLINGSPLAN FÖR HÅLLBAR OCH CIRKULÄR PRODUKTION

i Stockholmsregionen

Handlingsplan för hållbar och cirkulär produktion i Stockholmsregionen
RS 2024-0588

Handlingsplan under Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen
RS 2020-0780

November 2024

Grafisk form och produktion: Luxlucid

Inledning

HANDLINGSPLAN FÖR HÅLLBAR OCH CIRKULÄR PRODUKTION I STOCKHOLMSREGIONEN utgår från Näringslivs- och tillväxtstrategi

för Stockholmsregionen och ska bidra till visionen om Stockholmsregionen som Europas mest attraktiva storstadsregion. Denna handlingsplan avgränsas till det prioriterade området Industriell omställning genom hållbar produktion, vilket är ett av fyra smart specialiseringsområden som har identifierats som strategiskt viktiga för offentliga forsknings- och innovationsinsatser i Stockholmsregionen.¹

Om Hållbar och cirkulär produktion i Stockholmsregionen

Omställningen till en cirkulär ekonomi ska bidra till att nå miljö- och klimatmålen, samt de globala målen i Agenda 2030². Sverige har åtagit sig att uppnå klimatneutralitet senast till år 2045, vilket kommer att kräva en omställning av Sveriges samhälle och ekonomi. Hållbara och innovativa varor, produktionsprocesser, tjänster och affärsmodeller kan bidra till omställningen och ge tillväxtmöjligheter för regionens företag. De företag som bäst klarar omställningen kommer att kunna klara sig väl i den globala konkurrensen, vilket bidrar till både hållbar tillväxt och hållbara samhällen. Detta är en bakgrund till att Industriell omställning genom hållbar produktion är ett av de prioriterade områdena i Stockholmsregionens strategi för smart specialisering.

Stockholms län har landets näst största tillverkningsindustri

Stockholms län har landets näst största tillverkningsindustri med ca 63 000 anställda³ och ca 20 procent⁴ av varuexporten. Tillverkningsindustrin är också en viktig generator för sysselsättning inom andra branscher. Automation, digitalisering och tjänstefiering av produktionsföretag leder på pappret till en minskande sysselsättning inom den tillverkande industrin, men samtidigt växer IKT-sektorn och de tekniska konsultbolagen, som har sin affär just i automation och digitalisering.

Cirka en tredjedel av alla sysselsatta inom tillverkningsindustrin finns i Södertälje kommun. Andra kommuner som har stor tillverkningsindustri är Järfälla, Solna, Huddinge, Upplands-Bro, Haninge och Botkyrka. I länet finns såväl framgångsrika större företag som en bredd av underleverantörer inom en rad branscher, som till exempel fordonsindustri, läkemedelsindustri, livsmedelsförädling, med mera.

¹ Läs mer om Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen och smart specialisering på [sidan 10](#).

² Agenda 2030. [Agenda 2030 - globala mål för hållbar utveckling - Svenska FN-förbundet](#)

³ Tillverkningsindustrin i Stockholms län, 2020 [Tillverkningsindustrin i Stockholms län \(regionstockholm.se\)](#)

⁴ Styrkeområden i Stockholmsregionen, 2023 [Stockholmsregionens styrkeområden \(regionstockholm.se\)](#)

Utmaningar och möjligheter

En global utmaning är den höga resursförbrukningen samtidigt som tillgången på råvaror och mineraler minskar. Det innebär risker för råvarubrist, ökade priser och ökade regleringar. Enligt Circular gap report kan övergången till resurseffektiva och cirkulära flöden minska Sveriges materialanvändning med 42,6 procent⁵.

För att säkra sin framtida konkurrenskraft behöver Stockholmsregionens små- och medelstora företag accelerera sin omställning till en mer hållbar produktion genom elektrifiering, automatisering och digitalisering. Att utveckla den kunskap som krävs är inte lätt, men ännu mer utmanande är det att bygga förmåga och resurser till att omsätta detta i praktisk verksamhetsutveckling och att som underleverantör hantera transformationen i en tillräckligt snabb takt för att möta större kunders förändrade krav. En förbättrad resurseffektivitet i tillverkande företag ställer inte bara nya krav på konstruktion, produktion och återbruk, utan också på utvecklingen av ny affärslogik för det enskilda företaget och för nya typer av samarbeten mellan företag i olika branscher. En annan utmaning är det osäkra politiska omvärldsläget som driver omlokalisering av leverantörskedjor och utveckling av nya ekosystem av samverkande företag i en strävan att få till mer robusta och resilienta affärsmodeller och en minskad miljöpåverkan.

I och med att världen i allt snabbare takt inser vikten av att leva mer hållbart uppstår efterfrågan på varor och tjänster som minskar den miljöpåverkan som människans konsumtion resulterar i. Som en följd av detta uppstår nya affärsmöjligheter med hållbara och innovativa varor och tjänster som ger mervärde för såväl företagarna som samhället och miljön.

Stockholmsregionens företag ligger långt fram

Många företag i Stockholmsregionen ligger långt fram när det gäller att styra mot hållbarhet och har en viktig roll i att driva utvecklingen mot en hållbar internationellt konkurrenskraftig Stockholmsregion. Regionen har en långt framskjuten position inom hållbar produktion och lean i pågående satsningar och samarbeten mellan akademi, näringsliv och offentliga aktörer. Ambitionen är att Stockholmsregionen ska, genom nyttiggörande av ledande forskning och förvärvad industriell know-how, utgöra en internationell förebild när det kommer till hållbar och cirkulär produktion i symbios med övriga samhället.

⁵ The Circular gap report. [CGR Sweden \(circularity-gap.world\)](https://circularity-gap.world)

Framtagning

Framtagningen av denna handlingsplan har skett i dialog med Södertälje Science Park, som i sin tur haft dialog och möten med representanter från företag, branschorganisationer, universitet, forskningsinstitut och andra stödaktörer, på såväl lokal som regional och nationella nivå. Även relevanta studier och rapporter har använts som underlag i framtagandet av denna handlingsplan.

Genomförande

Handlingsplanerna för smart specialisering genomförs i samverkan mellan Region Stockholm och relevanta aktörer för det aktuella smart specialiseringsområdet.

Genomförandet av handlingsplanerna samordnas inom relevanta grupperingar eller nätverk. Vid behov formeras en samordningsgrupp. I enlighet med rekommendationerna från EU-kommissionen ska insatser och utveckling inom de prioriterade områdena för smart specialisering löpande följas upp och utvärderas, vilket Region Stockholm bland annat gör inom ramen för uppföljningen av handlingsplanerna och åiterrapporteringen till staten. Vid behov justeras handlingsplanernas aktiviteter i samband med uppföljning.

Mål och aktiviteter

För Handlingsplan för hållbar och cirkulär produktion i Stockholmsregionen har fyra mål med tillhörande aktiviteter formulerats med utgångspunkt i Näringslivs- och tillväxtstrategins vision och mål för Stockholmsregionens utveckling:

MÅL 1:

Offentlig sektor stöttar industrins omställning till hållbar och cirkulär produktion

Aktiviteter:

1. Verka för enklare regler och identifiera tolkningar och tillämpningar av regelverk som hindrar implementering av hållbar och cirkulär produktion.
2. Använd offentliga upphandlingar som incitament för att driva omställningen mot hållbar och cirkulär produktion.
3. Förbättra finansieringsmöjligheterna för en omställning till hållbar och cirkulär produktion genom vägledning och stöd för företag och organisationer att ta del av (offentliga) regionala, nationella och internationella (EU) finansieringsprogram, riskkapital och stipendier.

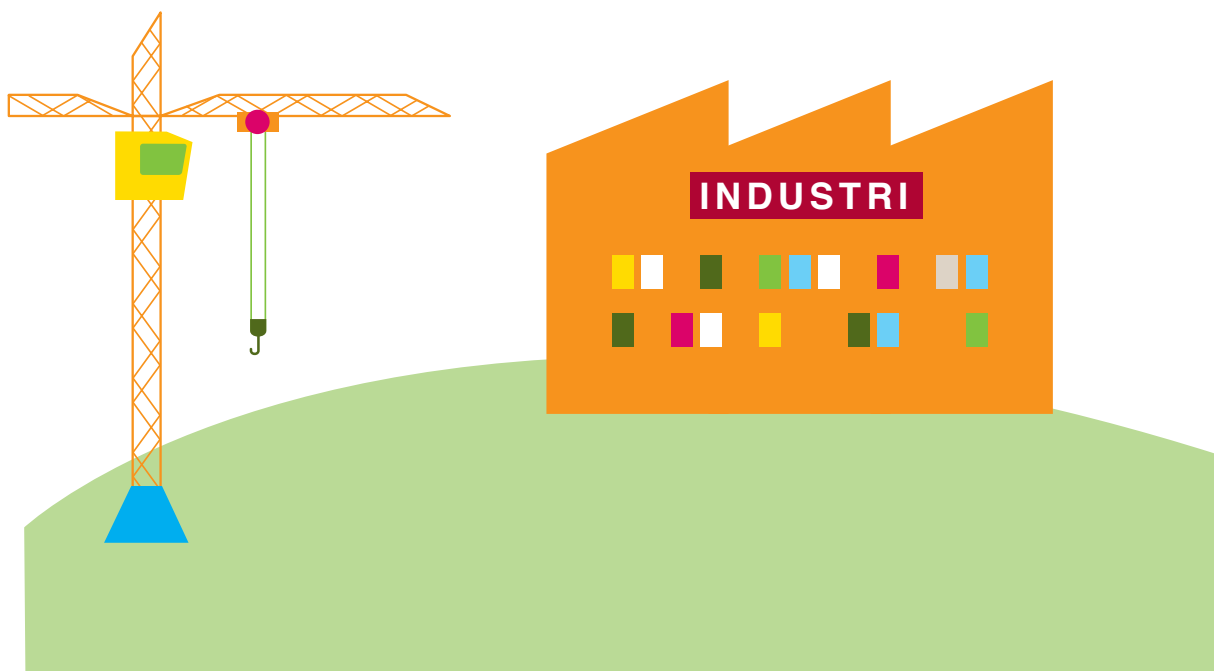

MÅL 2:

Främjarsystemet stöttar industrins omställning till hållbar och cirkulär produktion

Aktiviteter:

1. Utveckla och kommunicera en aktörskarta inom området hållbar produktion i Stockholmsregionen där företag, akademi, institut, branschorganisationer och stödaktörer visualiseras (landscape map).
2. Utveckla och utvärdera tre piloter (s k light houses) inom tillämpad cirkularitet i och runt den tillverkande industrin och undersök de miljömässiga, sociala och ekonomiska effekterna. Detta för att påvisa hur den cirkulära industrin t ex inom fordons-, läkemedels- och livsmedelsindustrin bidrar till värde och utgör ett nödvändigt verktyg i omställningen.
3. Främja arbetet med att etablera affärsmodeller hos små- och medelstora företag som bidrar till cirkulära och klimatsmarta produktionssätt.
4. Ta fram en resurskartläggning för att se över potentialen för industriell symbios – där en aktörs avfall blir en resurs för en annan aktör.
5. Främja forskning och innovation för hållbara varor och tjänster i samverkan mellan offentlig och privat sektor. Genomför riktade satsningar på forskningsområden och innovationsmiljöer som utforskar nya produktionstillämpningar som bidrar till hållbar produktion.
6. Utveckla användandet av de regionala stadskärnorna som testmiljöer för nya idéer och innovationer inom hållbar och cirkulär produktion.
7. Undersök möjligheter för att bygga en pilotlina för batteriproduktion.
 - a. Etablera/bygg upp en pilotlina där olika batterikemier kan testas och utvärderas.
 - b. Testa olika produktionsmetoder och material för att hitta de mest hållbara alternativen.

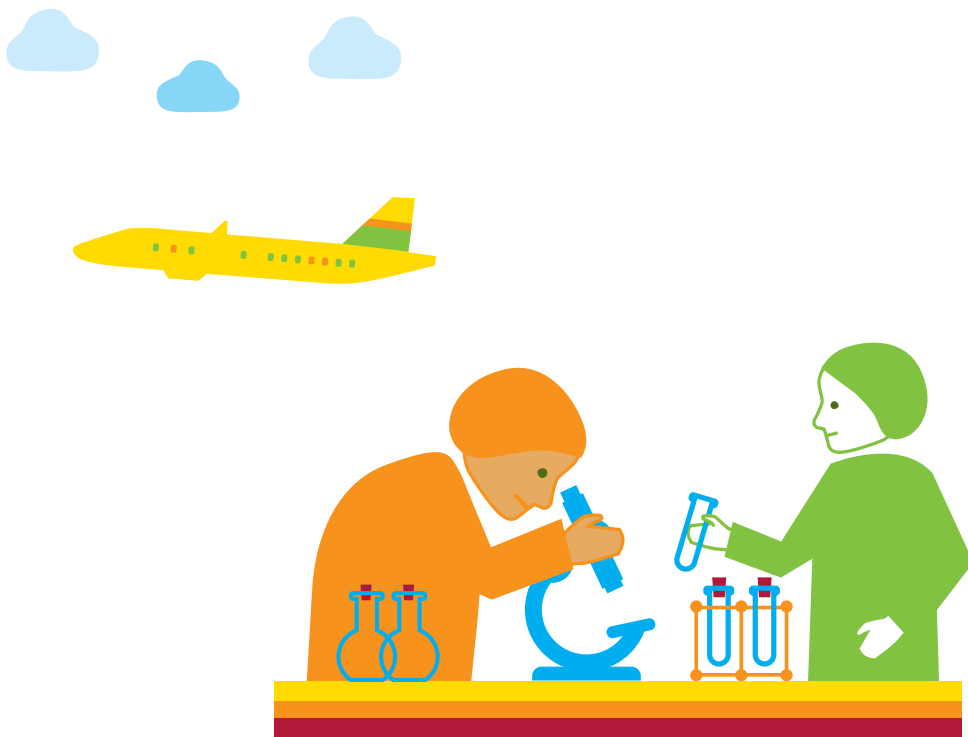

MÅL 3:

Värdeskapande nationella och internationella samarbeten bidrar till nya innovativa lösningar inom hållbar och cirkulär produktion

Aktiviteter:

1. Stockholmsregionens aktörer medverkar i nationella och internationella initiativ, konferenser och evenemang som fokuserar på industriell omställning, hållbar produktion och elektromobilitet. Detta ger möjlighet att dela kunskap, identifiera trender och utbyta erfarenheter med andra aktörer.
2. Bilda nätverk och plattformar (t ex på SSCP) där företag inom samma bransch kan samarbeta och dela bästa praxis för att främja cirkulär produktion, till exempel Industriella utvecklingsCentra (IUC).
3. Etablera en mötesplats med inriktning mot cirkulär produktion, där företag, organisationer, akademi och offentlig sektor kan samarbeta, utbyta idéer, och utveckla nya lösningar tillsammans.
4. Bygg partnerskap med andra regioner (t ex Västerås, Uppsala, Örebro (ÖMS)) och länder som är ledande inom valda strategiska områden. Utbyt erfarenheter och identifiera gemensamma utmaningar för att främja cirkulär produktion och utveckla hållbara lösningar.
5. Sprida goda exempel på nationella och internationella cirkulära lösningar och ekosystem i forum, events och mötesplatser.

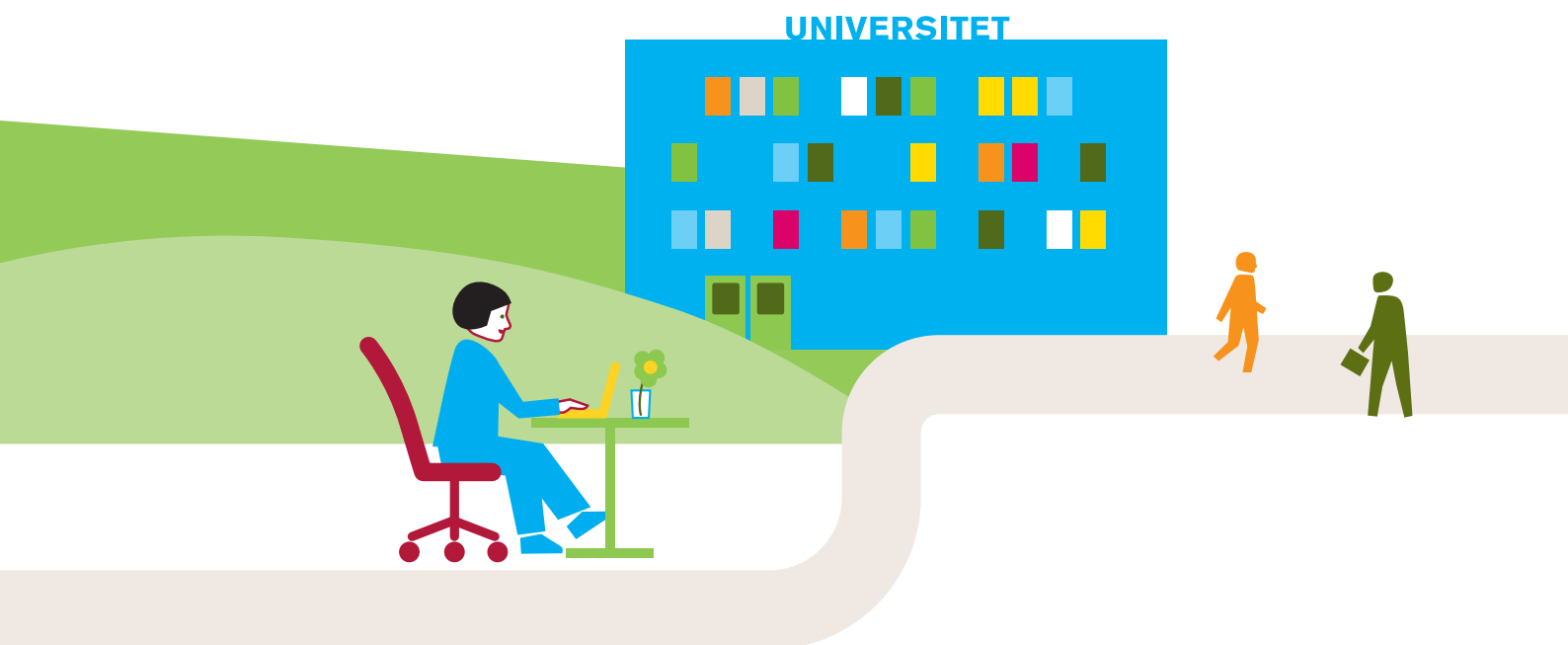

MÅL 4:

Förmågan att utveckla och attrahera den mest kvalificerade kompetensen inom hållbar och cirkulär produktion stärks i Stockholmsregionen

Aktiviteter:

1. Kartlägg och kommunicera företagens behov av kompetensförsörjning för att klara en omställning till hållbar och cirkulär produktion. Vilka nuvarande och kommande kompetensbehov finns och vad behöver aktörerna göra för att klara av dem.
2. Initiera och skapa förutsättningar för ett ledande industrinära kompetenssystem i de industrirelevanta regionala stadskärnorna- för att utveckla, behålla och attrahera rätt kompetenser.
3. Stöd omställningen genom kompetensutveckling i små- och medelstora företag.
 - a. Ta fram, stimulera och skapa förutsättningar för omställning mot hållbar produktion i regionens SMF genom kompetensinsatser för livslångt lärande.
 - b. Skapa mentorskapsprogram för att överföra kunskap och erfarenhet inom hållbar produktion inom SMF från erfarna branschexperter till nya talanger.
 - c. Genomför riktade insatser till SMF för att stärka det strategiska arbetet på styrelse- och ledningsnivå mot hållbar omställning.
4. Utveckla och testa nya vägar för karriärbyte till industrin som möjliggörs genom riktad rekrytering och kortare omställningsutbildningar.
5. Utveckla samverkan mellan tillverkande företag genom noden för hållbar produktion och gymnasieskolor samt universitet med teknisk inriktning för att öka attraktiviteten för yrken inom hållbar produktion. Organisera workshops och tävlingar för skolelever för att öka deras medvetenhet om hållbar produktion.
6. Etablera ett Teknikcollege i Stockholms län.

Om smart specialisering i Stockholmsregionen

I juni 2021 antogs Näringslivs- och tillväxtstrategi för Stockholmsregionen som också är regionens Forsknings- och innovationsstrategi för smart specialisering. Näringslivs- och tillväxtstrategin är en konkretisering av Stockholmsregionens utvecklingsstrategi RUF5 2050 och ska bidra till visionen om Stockholmsregionen som Europas mest attraktiva storstadsregion och målen:

- en ledande tillväxt- och kunskapsregion
- en öppen, jämställd, jämlik och inkluderande region

Med utgångspunkt i globala trender, Stockholmregionens styrkor och utmaningar, omfattande analyser och i bred dialog med regionens aktörer genom samtal, workshops och skriftliga inspel har en strategisk inriktning med fyra inriktningsområden identifierats. De fyra strategiska inriktningsområdena att stärka och utveckla är:

- Forskning, innovation och smart specialisering
- Små och medelstora företags konkurrenskraft
- Export, internationalisering och investeringar
- Strategisk kompetensförsörjning

EU-kommissionen lanserade i samband med strukturfondsperioden 2014–2020 begreppet regionala forsknings- och innovationsstrategier för smart specialisering som ett villkor för finansiering av insatser för forskning, innovation och teknisk utveckling ur den regionala utvecklingsfonden (ERUF). Syftet är att identifiera och prioritera ett begränsat antal spetsområden där offentliga medel för forskning och innovation förväntas göra mest nytta och där regionala aktörer har goda förutsättningar att utveckla internationell konkurrenskraft.

Med utgångspunkt i regionala styrkeområden inom näringsliv, forskning och offentlig sektor påbörjades redan 2015 en regional analys- och förankringsprocess genom vilken fyra smart specialiseringsområden har identifierats som strategiskt viktiga för offentliga forsknings- och innovationsinsatser i Stockholmsregionen. Dessa har i flera fall tydlig förankring i olika regionala stadskärnor och deras forsknings- och innovationsmiljöer/kluster. De prioriterade områdena är:

- Life science, vård och hälsa (För detta område finns särskild strategi Life Science-strategi för Stockholmsregionen RS 2019-0751).
- IKT, tech och digitalisering
- Industriell omställning genom hållbar produktion
- Klimat- och miljöinsatser för hållbar stadsutveckling

De områden som har prioriterats för smart specialisering ska stärkas och utvecklas genom insatser från de fyra strategiska inriktningsområdena.

För att nå visionen och målen ovan kan flera aktörer behöva genomföra insatser, såväl inom sina egna organisationer som gemensamt. För att skapa samverkansarenor för samordning av genomförandet tas handlingsplaner fram med ett antal mer konkretiserade mål och aktiviteter.

